

Vidlyftig sex i det gröna

Vissa växt- och insektsarter har utvecklat ett starkt ömsesidigt beroende, där insekten använder växten som enda födokälla för sina larver, samtidigt som växten får sin pollinering helt tillgodosedd av denna insekt. Men andra växter har ett avsevärt mer vidlyftigt sexualliv, där pollineringen sköts om av en mängd olika insekter. Biologen Mats W. Pettersson har i sin doktorsavhandling vid Uppsala universitet undersökt vilka faktorer som kan motverka att det mer specialiserade, parvisa förhållandet uppkommer.

Forskarna har länge intresserat sig för insekter som lägger ägg på fröämnen i samma blommor som de besöker för att söka föda. Genom en effektiv pollenöverföring kan de ju öka den frömängd som deras larver får att leva av. Om insekten är den enda pollinatören, kan en ömsesidig nyttorelation mellan växt och insekt uppkomma. Sådana exempel är dock sällsynta, eftersom många förutsättningar måste uppfyllas. Mats W. Pettersson har studerat den vanliga örten smällglim, *Silene vulgaris*, och sökt komma underfund med vilka faktorer som förhindrat att den fått en stadig pollineringspartner.

En av de många besökande insekterna, ett nattfly av släktet nejlikflyn, var uppenbarligen ingen nyttig pollinatör, eftersom deras larver

konsumerade långt fler frökapslar än vad föräldrarna bidrog till genom pollination. Å andra sida fanns det många andra nattfjärilar som var minst lika bra pollinatörer men som *inte* lade några ägg i blommorna. Sannolikt är det detta faktum som gör att en äggläggande fluga inte alls bidrar med pollinering utan helt förlitar sig på att blommorna skall bli pollinerade av de många nattflyna.

Ytterligare några arter, en måtarfjäril och ett nattfly, lade ägg på blommorna, fast på det tidiga knoppstadiet. Därför hade de ingen möjlighet att påverka larvernas födomängd genom pollinering. Fördelen med detta beteende är förmodligen att de får ett försprång i konkurrensen med andra äggläggande arter. Genom att de tidigas larver hunnit äta sig stora, kan de vinna kampen om fröna.

Smällglimmen kan sprida sig till många olika miljöer och växer som ogräs på mark som är påverkad av människan. Ett led i anpassningen till skilda miljöer är att den relativt djupa blomman har utskjutande, böjliga ståndare och pistiller. Den kan därför för sin pollinering utnyttja de nattflyn som råkar finnas till hands, oavsett om de har långa eller korta snablar. Mats Pettersson konstaterar att detta också är viktigt i ett tempererat klimat, där olika arter av nattflyn kan vara vanliga olika år.

Källa: Pressmeddelande från Uppsala universitet 1992-11-02.

Upprop angående lavdagsvärmare

Vi kommer under 1993 att dra igång ett forskningsprojekt på lavdagsvärmaren, *Dysauxes ancilla*. Detta syftar till att utreda artens ekologi, hotfaktorer, säkerställande på sikt mm i Beijershamnsområdet på Öland.

Vi efterlyser därför så mycket information och uppgifter som möjligt från entomologer som stiftat bekantskap med arten. Har du information att bidra med, vare sig det är enstaka iakttagelser eller en större mängd uppgifter, är vi mycket tacksamma att få ta del av dessa. Vi är exempelvis intresserade av fynduppgifter (år, datum,

fångstmetod, könsfördelning, väderbetingelser), fyndplats inom Beijershamnsområdet, näringsök, kopulationsiakttagelser, äggläggning, larvfynd eller annat du anser vara intressant.

Ett stort tack på förhand!

Per-Erik Betzholtz, Inst. f. Naturvetenskap,
Box 905, 391 29 Kalmar,
tel. h. 0480-29870, a. 0480-97586.
Mats Lindeborg, Kungsgårdsv, 26 B,
39353 Kalmar, tel. h. 0480-28824.